

Foto: Jenny Petersson

Debatt: Lösningen på sjukvårdens kris kan finnas i Norge

Detta är en debattartikel. Det betyder att det är en argumenterande text som uttrycker skribentens egen uppfattning.

Publicerad onsdag 25 april (uppdaterad onsdag 25 april)

Debatt. Den norska modellen för allmänläkare borde vara en förebild även för svensk primärvård. I Norge hade man samma problem som vi nu har i Sverige. Men man ändrade systemet att låta en läkare ta totalansvar för ett visst antal patienter.

Svensk sjukvård är framgångsrik men har också stora svårigheter.

Inom akut hjärtsjukvård och bröstcancervård ligger vi i topp. Men inom primärvård, psykiatri och vård av kroniskt sjuka med multipla sjukdomar ligger vi dåligt till.

Vilka är de bakomliggande orsakerna?

Under 1990-talets finanskris inleddes genomgripande förändringar i styr- och ledningssystemen inom sjukvården. New Public Management importerades från USA med linjestyrda styrsystem för privata företag där ekonomin var högsta målet. Patienten skulle bli kund.

Denna systemförändring var dock helt oprövad inom svensk sjukvård. Ledningen skulle ligga hos ekonomer och administratörer, inte hos den medicinska professionen.

Vi hävdar att New Public Management är ett dåligt system för svensk sjukvård, och värre är att det inte respekterar medicinsk professionalitet och yrkesetik. Det utmanar också allas lika värde och att patienter med störst behov ska ha högsta prioritet.

Med New Public Management körde både skolan och polisen i diket och nu är sjukvården också på väg av banan.

Kroniskt sjuka med stora multipla vårdbehov har påverkats mest. Patient-läkare-kontinuiteten har markant försämrats med förlust av tillit, förtroende och helhetsperspektiv. Vården har fragmentiserats och kommit att handla om processer, funktioner, produktivitet och en övertro på organisationsförändringar.

Med New Public Management körde både skolan och polisen i diket och nu är sjukvården också på väg av banan.

Resultatet har blivit ökad administration, manualstyrt arbete, personalflykt, urholkad professionalism och fler sjukskrivna. Besparingar har försvunnit i ökat administrativt arbete. Nuvarande centralstyrda system har skapat ett främlingskap till ledningen med reducerad professionell medicinsk ledning av vården.

På Skellefteå lasarett och i primärvården finns ingen läkare som är verksamhetschef längre. Vi menar att det är ett medvetet ledningsbeslut.

Många läkare och sjuksköterskor lämnar vården för att i stället bli "stafetter", ett mycket dåligt system för vården, särskilt för de sjukaste patienterna. Det underminerar helhetssyn, kontinuitet, tillit och förtroende. Landstingen har inte varit självkritiska nog att inse att problemet med stafettläkare till delar är självförvållat.

Det behövs ett nytänkande för att klara vårdproblemen. Lekar- och sköterskevakanser försöker man lösa med fler utbildningar, medan

problemet är det stora tappet av medicinsk personal. Det hjälper inte att ösa vatten med en hink utan botten.

Stora resurser satsas på nya byggnader, vilket i sig är bra, men det löser heller inte nuvarande sjukvårdsproblem.

Världens dyraste och nyaste sjukhus, Nya Karolinska Solna, med värdebaserad vård, som inspirerats av New Public Management, är inte bara en ekonomisk katastrof utan också förenat med medicinska haverier som borde stämma till djup eftertanke.

Vi föreslår att New Public Management skrotas. Den norska modellen för allmänläkare borde vara en förebild även för svensk primärvård. I Norge hade man samma problem som vi nu har i Sverige. Men man ändrade systemet att låta en läkare ta totalansvar för ett visst antal patienter.

Resultatet har blivit en markant förbättring av situationen med fler fasta läkare och drastiskt färre stafettläkare.

För Skellefteås del behövs en lokal ledning med ett tydligt mandat att utveckla primärvården och samverka med lasarettet.

För detta kan man ha utmärka och väl fungerande samarbeten med regionsjukhuset utan att behöva centralstyras.

Kurt Boman, senior professor, överläkare

Mats Gustavsson, distriktsläkare, f d chefsläkare

Jonas Holm, överläkare kirurgi, f d verksamhetschef

<https://www.norran.se/asikter/debatt/debatt-losningen-pa-sjukvardens-kris-kan-finnas-i-norge/>